

DOI: <https://doi.org/10.15407/np.62.439>

УДК 091.6:002.1-028.5]:027.021(477.83-25)«19»

Галина Мельник-Хоха,
ORCID 0000-0001-7357-2163,
молодший науковий співробітник,
відділ бібліотекознавства,
Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника,
вул. Стефаника, 2, Львів, 79000, Україна,
e-mail: galja-m@ukr.net

ПРИВАТНА КНИЖКОВА ЗБІРКА ОСИПА НАЗРУКА У ФОНДАХ ЛЬВІВСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ імені В. СТЕФАНИКА

Мета дослідження. Метою цієї роботи є аналіз та характеристика збірки прижиттєвих та приватних видань українського публіциста та громадського діяча Осипа Назарука, що знаходяться у фондах Львівської національної наукової бібліотеки України імені Василя Стефаника. **Методологія** дослідження прижиттєвих видань приватної збірки автора містить загальний аналіз друкованих творів, опис провенієнцій ідентифікованих примірників, опрацювання типології, характеристика власницьких написів видань. **Наукова новизна.** Репрезентовано прижиттєві видання Осипа Назарука у фондах ЛННБ України ім. В. Стефаника. Здійснено книгознавчий аналіз корпусу книг, виявлених у фонді сектору іншомовної література XIX – середини XX століття Бібліотеки. Проведено науково-бібліографічні розшуки та аналіз примірників. Показаний шлях, який пройшли книги письменника через різні колекції та фонди книгозбірень, до їхнього віднайдення у відділі обмінно-резервних фондів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. Проаналізовано типологію видань. Досліджено провенієнції та власницькі написи наявних видань. Особливу увагу приділено його історичним розвідкам та публікаціям. Серед них окреме місце займає персоналія Роксолани (Хюррем-султан), в якій письменник вбачав приклад для наслідування у важкі часи як зразок мудрості та терплячості. **Висновки.** Наведені відомості про творчий шлях письменника в паралелі зі суспільно-політичними подіями епохи. Традиційно для соціального прошарку інтелігенції на зламі століть О. Назарук підтримував та пропагував ідеї соціалізму. Водночас, з огляду на становлення української ідентичності на теренах Галичини, що слідували

після «весни народів», він занурився у державотворчі течії. Під час другої російської (радянської) окупації Осип Назарук був зарахований до категорії українських націоналістів, його праці було вилучено із вільного доступу та переміщено в закриті архіви. Ідентифіковані видання збірки Осипа Назарука різними мовами з робочими маргінальними записами на полях, залишені рукою власника книги. У процесі вивчення та розкриття персоналії Осипа Назарука виявлено цікаві подробиці культурного життя Західної України кінця XIX – початку XX ст. та літературного Львова, зокрема.

Ключові слова: Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника, Осип Назарук, прижиттєві видання, провенієнції, власницькі написи.

Доля людей, як і доля книжок, цілковито підвладна течії історичних подій. Вона підхоплює, несе їх, здійсмає на поверхню чи занурює так глибоко, що втрачаються навіть згадки про прізвища та назви. На щастя, властивості часу не зводяться до одновекторної стріли, що вказує на всеохопну руйнацію, спричинену неблаганною ентропією. Час ніби підіймає на світло з глибин втрачені долі, а людська природа спонукає дослідити їх, повернути забуті імена, вивчити та застосувати у сьогоденні.

Персоналія, про яку хочеться згадати та розповісти, – Осип Назарук, чие ім'я та здобутки випали з уваги кількох поколінь. З історичної перспективи – це майже непомітна миттєвість, яка проходить одним абзацом у підручнику, однак з огляду на політичне підґрунтя його праць та зв'язок життя з незалежною та поневоленою Україною це – чимало. О. Назарук народився наприкінці XIX ст. (1883 р.) у Галичині. Він ріс і дорослішав у часи карколомних змін, які струсували підвалини тодішнього суспільства, знесли з лиця землі декілька імперій та спричинили дві світові масакри.

Місце народження Назарука – старовинне місто Бучач, коріння якого сягають Галицько-Волинської держави. Як і всі старовинні міста Галичини, воно пережило періоди ополячення, війн Хмельницького з Польщею, тривалий австрійський період. Наприкінці XV ст. у Бучачі почали оселятись євреї і на момент народження Осипа вони становили дві третини міського населення. У XIX ст. Бучач був не лише важливим осередком іудаїзму, але й політичним центром єврейства [12]. З Бучачем пов'язують предків відомого засновника психоаналізу Зигмунда Фрейда. У містечку народився його дідусь, Шломо

Фройд. У молодості він переїхав до Тисмениці, де народився батько Зигмунда Фрейда.

Мати Назарука – Анастасія з дому Чекановських, приділяла чимало уваги вихованню сина не тільки в дусі патріотизму, але й в толерантному ставленні до інших національностей. Насамперед йшлося про євреїв. Як зазначав сам Осип, ці настанови зіграли важливу роль у становленні його політичних поглядів, відтак і в громадсько-політичній діяльності. Толерантність О. Назарука дозволяла легко знаходити спільну мову з політиками різних напрямів та національностей, австрійськими, польськими, єврейськими та іншими діячами.

З юнацьких років О. Назарук захоплювався державотворчим процесом та, цілком передбачувано, звичним та популярним на той час соціалізмом. За пропаганду цієї політичної течії його навіть відраховували з Бучацької гімназії із заборобою складати іспити на атестат зрілості в Галичині. Проте це не завадило Осипу вступити до Львівського університету. Він вивчає право і активно займається суспільно-політичною діяльністю, насамперед захистом прав українців. У віці 22 років О. Назарук вступає до лав Української радикальної партії, членом якої залишатиметься цілих 18 років, і, з часом, його навіть висувають у головну управу партії. Слід зазначити, що це – перша партія, яка лобювала інтереси українців на українських землях. Серед її засновників – ціла плеяда видатних осіб: Іван Франко, Кирило Трильовський, Євген Левицький та інші. Всі – непересічні особистості, – правники, письменники, публіцисти [2, с. 148–149].

Свою освіту О. Назарук закінчує у Віденському університеті у 1908 р. У біографії письменника можна прочитати, що за час навчання він встиг управляти роботою студентської громади українців у Відні, потім рік очолювати Академічну громаду – львівське товариство студентів, закрите польською владою в рамках марної боротьби з проявами української самосвідомості. Все вищезазначене слід вважати ґрунтом, на якому виріс Осип Назарук-митець, що віддзеркалено у його творах.

Насамперед автора цікавила доля українців та України у різні часи. Твори задумувалися як повчання сучасникам, як дороговказ та попередження, зрештою – як відкриття тієї України, якої не було в імперських підручниках. Після ополячення української шляхти поляками на територіях, об'єднаних у Річ Посполиту, відтак цілковитого її зросій-

щення Російською імперією, тривалий час історія українців вважалася частиною історії панівних націй у цих імперіях. Нащадки московських царів претендували, переписували і утверджували свій київський родовід, а Галицьке королівство стало частиною споконвічної польської історії. Весна народів збурила зацікавленість пригноблених та поневолених націй до своїх джерел та забутих сторінок історії. Українці не залишились осторонь загальноєвропейських тенденцій, і на хвилі державотворчого ентузіазму О. Назарук присвятив своє життя розкриттю різних граней українства як ідеї, зокрема й історії народу.

Під час другої та останньої російської (радянської) окупації, що остаточно завершилася здобуттям української незалежності у 1991 р., Осип Назарук був зарахований до когорти українських націоналістів, що автоматично означало вилучення його робіт із каталогів та книжкових полиць у бібліотеках. На щастя, вони не були знищені радянською цензурою та змогли дожити в забутті фондосховищ, так званого «спецфонду» до 90-х років ХХ ст.

Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника (далі – ЛННБУ ім. В. Стефаника) була заснована у нетривалий період першої російської радянської окупації (1939–1941), коли в її книгосховищах концентрувалися та депонувалися фонди приватних та громадських бібліотек Львова, навколишніх сіл та містечок. Все це відбувалося похапцем, без системного аналізу та збереження органічної цілісності колекцій. Як наслідок, вони були розпорошені в різних структурних підрозділах новоствореної Бібліотеки, частина фонду втрачена та знищена з ідеологічних міркувань або через невігластво нових розпорядників [3].

Друковані документи з приватної колекції О. Назарука потрапили до ЛННБУ ім. В. Стефаника разом із іншими виданнями, зібраними на депозит на базі бібліотеки Наукового товариства ім. Шевченка у Львові (далі – НТШ), які потрапили туди у вересні 1939 р. Це були збірки львів'ян, які встигли правильно та швидко оцінити наміри радянських окупантів та покинули Львів після реалізації домовленостей нацистів та комуністів. Разом із книжками Осипа Назарука до фондів ЛННБУ ім. В. Стефаника потрапили колекції збірок С. Федака, митрополита А. Шептицького, Отців Василян і Студитів, В. Садовського, Є. Ю. Пеленського, Д. Донцова та інших видатних діячів українського національно-визвольного руху [13].

Книги, які належали Осипу Назаруку, віднайдені у відділі обмінно-резервних фондів ЛННБУ ім. В. Стефаніка. У цьому відділі, що за часів становлення радянської влади на Західній Україні мав назву відділ концентрації, опинилося чимало «репресованої» літератури [4].

Властиво, тематика видань, які містять власницькі знаки та провенієнції Осипа Назарука, різноманітна та віддзеркалює зацікавлення і багатогранність особистості письменника. Видання різними мовами з робочими маргінальними записами власника на полях книги. Серед них – книги з історії війн та воєнного мистецтва XIX ст., збірники законів та кодексів з комерційного права Австро-Угорщини XIX–XX ст., путівники по Варшаві, історія та краєзнавство Варшави, польська правова література періоду Австро-Угорщини початку XX ст., що містить закони та коментарі до цивільного процесу, судові рішення, виконавчі провадження, виконання з цивільного процесу; джерела до вивчення державного устрою Польщі, а також права, політики та управління Польщі до 1939 р.

[15] *Litteratur der Kriegswissenschaften und Kriegsgeschichte / bearbeitet von J. G. von Hoyer. Berlin : F. A. Herbig, 1832. XIV, 647, [1] S. (Handbibliothek für Offiziere, oder populäre Kriegslehre für Eingeweihte und Laien ; Bd. 2).* – Видання є конволютом, що об'єднує дві книги. Переплетено з: *Litteratur der Kriegswissenschaften und Kriegsgeschichte : Fortsetzung von 1831–1840 / bearbeitet von J. G. von Hoyer. Berlin : F. A. Herbig, 1840. xi, [1], 191 S.* – Видання з автографом Осипа Назарука на форзаці напис: «Др. Осип Назарук». На титульному аркуші видання міститься штамп «SvD». (ЛННБУ ім. В. Стефаніка – Лк-3428).

[14] *Das allgemeine Handelsgesetzbuch vom 17. Dezember 1862 samt dem Einführungsgesetz und den anderen einschlägigen Gesetzen und Verordnungen : die Vorschriften über Handelsmäkler und Börsen, das Handelsregister, Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften, Aktiengesellschaften, Heseellschaften mit beschränkter Haftung, Lagerhäuser, Ratengeschäfte und über den Scheck Wien : Manzsch K.u.k. Hof- Verlags- und Univ.-Buchhandlung, 1906. IX, [1], 389 S. (Manzsch Gesetz-Ausgabe ; nr. 10 B).* – Видання з автографом Осипа Назарука, на форзаці – напис «Осип Назарук, канд. адв., Відень, 9 марта, 1912». Видання містить численні виділення та підкреслення в тексті, а також маргінальні записи німецькою мовою. (ЛННБУ ім. В. Стефаніка – Лк-3542).

[16] *Przewodnik po Warszawie : z planem miasta / ułożył podług najlepszych źródeł E. Jezierski. Warszawa : Nakładem Księgarni*

М. Ostaszewskiej i S-ki, [1920]. [4], 148 s., [1] tabl. plan. : kart. – Видання з автографом Осипа Назарука, на титульному аркуші напис: «Др. Осип Назарук, Варшава [5] XII. 1931». – Видання містить численні виділення та підкреслення в тексті. (ЛННБУ ім. В. Стефаника – Лк-3106).

[17] Ustawa z 27 maja 1896 Nr. 79 Dz.u.p. O postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym (Ordynacja egzekucyjna) i Ustawa z 27 maja 1896 Nr. 78 Dz.u.p. zaprowadzająca ordynację egzekucyjną : w nowym przekładzie ze wszystkimi późniejszymi zmianami i wszelkimi związkowymi przepisami, objaśnieniami i orzeczeniami Sądu Najwyższego aż po ostatnie czasy i z osobnym dodatkiem o egzekucji międzydzielnicowej / Teodor Bordolo Abondi de Boreo, Józef Windakiewicz. Kraków : Nakładem Księgarni Leona Frommera, 1926. XVI, 729 s. – На форзаці видання міститься штамп: «Адвокат Др. Осип Назарук, Львів» з підписом «25.10.1929». На титульному аркуші штамп «Адвокат Др. Осип Назарук, Львів, ул. Підвале 7» – Видання містить помітки та підкреслення в тексті (ЛННБУ ім. В. Стефаника – Лк-2956/1пр.)

[18] Ważniejsze ustawy z zakresu prawa politycznego. Wydanie 2. Lwów : Nakładem Instytutu Wydawniczego T-wa «Biblioteka Słuchaczów Prawa», 1935. 337, [10] s., [1] tabl. kart. – Видання з автографом Осипа Назарука на титульному аркуші напис: «Др. Осип Назарук, Львів, 5.12.1935». – Видання містить штамп на с. [4] «Адвокат Др. Осип Назарук, Львів, ул. Підвале 7». (ЛННБУ ім. В. Стефаника – Лк-215).

У 1930 р. опублікована «Історична повість з XVI століття» під назвою «Роксоляна. Жінка халіфа й падишаха Сулеймана Великого, завоюника і законодавця», яку О. Назарук допрацьовував упродовж 1923–1929 рр. у Львові, на Херсонщині, у Відні та Філадельфії, у неперестійні часи революції та Першої світової війни в період 1918–1926 рр.

Про свої наміри написати історичний роман він свідчить у статті «Українська салтанка Роксоляна», опублікованій у 1919 р. У фонді ЛННБУ ім. В. Стефаника стаття О. Назарука зберігається у конволюті «За що ми боремося?: [популярний нарис устрою України]», складеному із публікацій видавництва Української Галицької Армії: Видання «Стрільця», органу Галицької Армії за 1919 [6].

[11] Українська салтанка Роксоляна / Осип Назарук. Камінець : Видання «Стрільця», органу Галицької Армії, 1919 15 с. Сер. «Українці на чужині». – Видання є частиною конволюту та містить штамп «Національний музей у Львові» (ЛННБУ ім. В. Стефаника – (I)79268).

[5] Як писати мемуари : пояснення і практичні вказівки / подали Ів. Кривецький і Ос. Назарук. Камінець : Видання «Стрільця», органу Галицької Армії, 1919. 40 с. Сер. [«Бібліотечка «Стрільця»] ; [вип. 7]. – Видання є частиною конволюту та містить штамп «Національний музей у Львові» (ЛННБУ ім. В. Стефаніка – (I)79268).

[7] До Бакоти : вражіння з подорожі до українських Помпеїв / Осип Назарук. Камінець : Видання «Стрільця», органу Галицької Армії, 1919. 31 с. Сер. [«Бібліотечка «Стрільця»] ; [вип. 3] ; «Про старі пам'ятки Поділля». – Видання є частиною конволюту та містить штамп «Національний музей у Львові» (ЛННБУ ім. В. Стефаніка – (I)79268).

[9] Розмова в Ільдіз-Кіоску про державні справи : з великої легенди Сходу / Осип Назарук. Камінець : Видання «Стрільця», органу Галицької Армії, 1919. 18, [2] с. Сер. «Політична сатира». – Видання є частиною конволюту та містить штамп «Національний музей у Львові» (ЛННБУ ім. В. Стефаніка – (I)79268).

[8] Казка про державу / переповів О. Назарук. Камінець : Видання «Стрільця», органу Галицької Армії, 1919. 31 с. Сер. [«Бібліотечка «Стрільця»] ; [вип. 5] (ЛННБУ ім. В. Стефаніка – (I)79268).

Зі статті довідуємося також про обставини та джерела до написання і розкриття історичного образу, якими послуговувався Осип Назарук. Крім іншого, він згадує: «В «Українським Національним Музеї» у Львові (фундованім митрополитом А. гр. Шептицьким) є чудовий портрет Роксоляни італійської роботи: голова в білім турецьким гурбані, лице гарне і дуже спокійне та приємне, очі напівспущені, в них так дискретно, немовби салтанка щойно скінчила оповідати комусь якусь велику і таємну мрію. Краска личка матово біла. Літ коло 28–30. Крім того є ще оден її портрет у старшім віці, зі змарнілим, зажуреним личком, в багатім, великими перлами висадженім одязі, у великім діядемі з перел. Цей портрет – відбитка з якогось старого деревориту німецької роботи».

Зі слів завідувачки відділу українського мистецтва ІХ–ХХІ ст. Національного музею у Львові Оксани Жеплинської, вищезгадані портрети можливо донині зберігаються у фондах музею. Ці роботи вважаються одними з кращих портретних надходжень до музею того періоду, що не мають сакрального чи релігійного підтексту.

Портрет, про який згадує О. Назарук, надійшов до фонду музею на депозит із села Жолчів, що поблизу Рогатина на Івано-Франківщині,

від отця Д. М. Розлуцького у 1908 р. В описі зазначається, що він надійшов як копія з італійського портрету Роксолани майстра Луки Долинського.

Долинський Лука, [Роксолана?], [Сивіла] (копія Сивіли з твору Гвідо Рені(?). Остання чверть XVIII ст. Полотно, олія 70x54. (НМЛ–4523 (ЛДНУМ – Ж–5)). На сьогодні цей портрет знаходиться в Національному музеї у Львові, де можемо його детально роздивитися на експозиції.

Очевидно, О. Назарук мав на увазі власне цей портрет роботи Луки Долинського, який Віра Свенціцька* свого часу назвала Сивілою. Хоч на цьому зображенні Роксолана має не зовсім білий тюрбан і, можливо, О. Назарук міг в описі якихось деталей помилитися. Проте, портрет надійшов до музею 1908 р., а вже у 1919 р. О. Назарук згадує у своїх статтях про зображення Роксолани в Національному музеї у Львові. Тому можемо припустити, що саме його мав на думці О. Назарук, і швидше за все так і було.

Один із портретів, на якому також ймовірно зображена Роксолана, поступив до Національного музею на депозит 1923 р. від Митрополітової капітули та на сьогодні знаходиться у фонді музею. На сигнатурі портрету вказано: Невідомий художник, «Роксоляна». Полотно, олія 51,5x42,5. (НМЛ–22405 (ЛДНУМ – Ж–199)). Властиво за технікою виконання портрет дійсно можна віднести до німецької школи майстрів портретного живопису. Проте, з огляду на дату надходження та співставлення дати написання та згадки у статті портрету Роксолани, О. Назарук не міг про нього в цей час писати. Правдоподібно, що він згадує про відбиток зі старого дереворита, а отже, можливо, графічний портрет на сьогодні зберігається у відділі графіки Національного музею.

Слід зазначити, що збірки та фонд Національного музею, від початку своєї діяльності, не були достатньо опрацьовані. У період становлення радянської влади на території Галичини, зокрема Львова, з 1939-го по 1952 рр. колекції та фонди музеїв і бібліотек перемішувалися і нещадно нищилися. Правдоподібно, що портрети Роксолани, як і багато інших із понад вісімдесяти тисяч експонатів, які зберігалися у

* Віра Іларіонівна Свенціцька (1913–1991) – українська мистецтвознавиця, науковий працівник Національного музею у Львові.

Національному музеї у Львові у міжвоєнний період, були розпорошені та потрапили до фондів ЛННБУ ім. В. Стефаника, Львівської національної галереї мистецтв імені Б. Возницького, Львівського історичного музею та ін.

Інформацію та опис картин, якими завдячуємо завідувачці Оксані Жеплинській, буде опубліковано у каталозі, що готується до друку працівниками музею та наразі є доступний лише у рукописному варіанті.

Осип Назарук у примітках та поясненнях до історичної повісті «Роксоляна: жінка Халіфа й Падишаха Сулеймана Великого завойовника і законодавця», що вийшла друком у Львові 1930 р. накладом «Нової Зорі», також згадує про портрети Роксолани у фондах музею А. Шептицького, один – пензля італійського майстра, другий – німецького артиста-художника.

[10] Роксоляна – жінка Халіфа й Падишаха (Сулеймана Великого), завойовника і законодавця : історична повість з 16-го століття / написав Осип Назарук. Львів : Накладом «Нової зорі», 1930. 301 с.

«Портрет Роксоляни, котрий знаходиться в нашій «Національній Музею» у Львові, роботи італійського майстра, вказує на мою думку, що вона була дуже гарна: дуже делікатна, дуже скромна і дуже спокійна з вигляду, – така спокійна, що успокоює навіть погляд на її портрет. Крім того артиста, на котрім крісло її й буквально весь її одяг висаджені великими перлами. В нашій Національній музеї є два її портрети».

Працюючи над історичним романом, Осип Назарук покликається на джерела, зазначає установи та інституції, згадує людей, яким завдячує у пошуках потрібної інформації. Прикінцеві посилання на джерела розкривають масив інформації, опрацьований та використаний автором при написанні праці та розкритті образу головної героїні.

«Оден з польських бібліотекарів звернув мені увагу на це, що в бібліотеці одного з італійських університетів (мабуть у Фльоренції) знаходиться одинокий відомий примірник латинської книжки про Роксоляну п. з. «Roxolana, Uxor Salimani».

«В кінці почуваюсь до обов'язку зложити найщирішу подяку за пересилання наукових книг з бібліотек Наукового Товариства імені Шевченка, університетської й Осолінеум у Львові, котрі потрібні були до опанування матеріялу для виконання сеї праці, та за вказівки при відшуканню потрібних книг і мап до історії Турків і Кримського Ханату

з бібліотек у Відні – двом особам, котрі тепер знаходяться на большевицькій території і котрі, колиб я назвав їх імена, моглиб там мати прикrostи, навіть за колишні «взаємини з контрреволюціонерами» [7].

Осип Назарук помер невдовзі після втечі до Варшави, окупованої, як задавалося тоді галичанам, більш цивілізованими німцями. Його поховано 31 березня 1940 р. у Кракові на Раковицькому цвинтарі.

В умовах радянського тоталітарного режиму твори та публіцистика Осипа Назарука приховувались від загального користувача та замовчувались. Наукові праці на тривалий час стали недоступними для вивчення та аналізу. На сьогодні вони проходять складний та цікавий шлях дослідження та систематизації.

Як послання з віків надійшла нам цитата О. Назарука про персону Роксоляни, тої, яку він уявив собі: «Бо героїня цієї книги дійсно рідкий приклад і взірць того, як навіть серед найтяжших обставин не треба тратити надії і – доброго гумору («Ель Хуррім»!). Тип «вічно сумної Українки» повинен уже шезнути з життя й літератури. Бо він затворює життя». Важко не погодитися з автором, і нам варто сподіватись, що сучасники прислухаються до його й донині актуальної поради.

Список використаних джерел

1. *Енциклопедія українознавства* : словникова частина / голов. ред. Володимир Кубійович ; Наукове товариство імені Т. Шевченка у Львові, Фонд духовного відродження ім. митрополита Андрея Шептицького. Львів : НТШ, 1996. Т. 5. С. 1678–1679.

2. Зелена О. *Суспільно-політичні погляди Осипа Назарука*. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка. 2010. 174 с.

3. За що ми боремося? : [популярний нарис устрою України]. *Видання «Стрільця», органу Галицької Армії* Камянець, 1919. 25, [3] с. Сер. «Бібліотечка «Стрільця»; вип. 1.

4. Головата Л. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаніка НАН України. 1940–2005: історичний нарис. *Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка*. 2005. Вип. 13(29). С. 144–174.

5. Кривецький І., Назарук О. Як писати мемуари : пояснення і практичні вказівки. *Видання «Стрільця», органу Галицької Армії*. Камянець, 1919. 40 с. Сер. «Бібліотечка «Стрільця»; вип. 7.

6. Мельник-Хоха Г., Береза О. Видання іншомовної літератури ХІХ – середини ХХ ст. з фонду Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаніка: характеристика та попередній аналіз. *Записки Львівської*

національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. 2019. Вип. 11(27). С. 181–194.

7. Назарук О. (1919). До Бакоти : вражіння з подорожі до українських Помпеїв. *Видання «Стрільця», органу Галицької Армії*. Камянець, 31 с. Сер. «Бібліотечка «Стрільця» ; вип. 3.

8. Назарук О. Казка про державу. *Видання «Стрільця», органу Галицької Армії*. Камянець, 1919. 31 с. Сер. «Бібліотечка «Стрільця» ; вип. 5.

9. Назарук О. Розмова в Льдиз-Кіюску про державні справи : з великої легенди Сходу. *Видання «Стрільця», органу Галицької Армії*. Камінець, 1919. 18, [2] с. Сер. «Політична сатира».

10. Назарук О. Роксоляна : жінка Халіфа й Падишаха (Сулеймана Великого), завойовника і законодавця : історична повість з 16-го століття. Накладом «Нової зорі», Львів, 1930. 301, [3] с.

11. Назарук О. Українська салтанка Роксоляна. *Видання «Стрільця», органу Галицької Армії*. Камянець, 1919. 15 с. Сер. «Українці на чужині».

12. Островерх М. Бучач і Бучаччина. Історично-мемуарний збірник. НТШ, Український архів. 1972. Vol. XXVII.

13. Сварник Г. Бібліотека Наукового товариства ім. Шевченка у Львові. Енциклопедія Наукового товариства ім. Шевченка. 2015. URL: http://encyclopedia.com.ua/search_articles.php?id=277.

14. Das allgemeine Handelsgesetzbuch vom 17. Dezember 1862 samt dem Einführungsgesetz und den anderen einschlägigen Gesetzen und Verordnungen : die Vorschriften über Handelsmäkler und Börsen, das Handelsregister, Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften, Aktiengesellschaften, Heselchaften mit beschränkter Haftung, Lagerhäuser, Ratengeschäfte und über den Scheck Wien : Manzsche K.u.k. Hof- Verlags- und Univ.-Buchhandlung, 1906. IX, [1], 389 S. (Manzsche Gesetz-Ausgabe ; nr. 10 B).

15. Litteratur der Kriegswissenschaften und Kriegsgeschichte / bearbeitet von J. G. von Hoyer. Berlin : F. A. Herbig, 1832. XIV, 647, [1] с. (Handbibliothek für Offiziere, oder populäre Kriegslehre für Eingeweihte und Laien ; Bd. 2).

16. Przewodnik po Warszawie : z planem miasta / ułożył podług najlepszych źródeł E. Jezierski. Warszawa : Nakładem Księgarni M. Ostaszewskiej i S-ki, [1920]. [4], 148 с., [1] арк. план : карт.

17. Ustawa z 27 maja 1896 Nr. 79 Dz.u.p. O postępowaniu egzekucyjnem i zabezpieczającym (Ordynacja egzekucyjna) i Ustawa z 27 maja 1896 Nr. 78 Dz.u.p. zaprowadzająca ordynację egzekucyjną : w nowym przekładzie ze wszystkimi późniejszymi zmianami i wszelkimi związkowemi przepisami, objaśnieniami i orzeczeniami Sądu Najwyższego aż po ostatnie czasy i z osobnym dodatkiem o egzekucji międzydzielnicowej / Teodor Bordoło Abondi de Boreo, Józef Windakiewicz. Kraków : Nakładem Księgarni Leona Frommera, 1926. XVI, 729 с.

18. Ważniejsze ustawy z zakresu prawa politycznego. Wydanie 2. Lwów : Nakładem Instytutu Wydawniczego T-wa «Biblioteka Słuchaczy Prawa», 1935. 337, [10] с., [1] арк. карт.

References

1. Kubiiovych, V (Ed.). (1996). *Entsyklopediia ukrainoznavstva*: slovnykova chastyna. [Encyclopedia of Ukrainian Studies: dictionary part]. Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].
2. Zelena, O. (2010). *Suspilno-politychni pohliady Osypa Nazaruka*. [Socio-political views of Osip Nazaruk]. Drohobych, Ukraine. [In Ukrainian].
3. Za shcho my boremosia? (1919). [What are we fighting for?]. *Vydannia "Striltisia", orhanu Halytskoi Armii, 1, 25, [3]*. Kamianets, Ukraine. [In Ukrainian].
4. Holovata, L. (2005). Lvivska naukova biblioteka im. V. Stefanyka NAN Ukrainy. 1940-2005: istorychnyi narys. [Vasyl Stefanyk Lviv Scientific Library NAS of Ukraine. 1940-2005: historical essay]. *Zapysky Lvivskoi Natsionalnoi Naukovoї Biblioteki Ukrainy imeni V. Stefanyka, 13(29)*, 144-174. [In Ukrainian].
5. Krevetskyi, I., & Nazaruk, O. (1919). Yak pysaty memuary [In Ukrainian]: poiasnennia i praktychni vkazivky. [How to write a memoir: explanations and practical instructions]. *Vydannia "Striltisia", orhanu Halytskoi Armii, 7*. Kamianets, Ukraine. [In Ukrainian].
6. Melnyk-Khokha, H., & Bereza, O. (2019). Vydannia inshomovnoi literatury XIX – seredyiny XX st. z fondu Lvivskoi natsionalnoi naukovoї biblioteki Ukrainy imeni V. Stefanyka: kharakterystyka ta poperednii analiz. [Publication of foreing language literature of the XIX – mid – XXth cent. from the found of the Vasyl Stefanyk National Library of Ukraine in Lviv: characteristic and preliminary analysis]. *Zapysky Lvivskoi Natsionalnoi Naukovoї Biblioteki Ukrainy imeni V. Stefanyka, 11(27)*, 181-194. [In Ukrainian].
7. Nazaruk, O. (1919). Do Bakoty: vrazhinnia z podorozhi do ukraïnskykh Pompeiv. [To Bakota: impressions from a trip to Ukrainian Pompeii.]. *Vydannia "Striltisia", orhanu Halytskoi Armii, 3*. Kamianets, Ukraine. [In Ukrainian].
8. Nazaruk, O. (1919). Kazka pro derzhavu. [A fairy tale about the state]. *Vydannia "Striltisia", orhanu Halytskoi Armii, 5*. Kamianets, Ukraine. [In Ukrainian].
9. Nazaruk, O. (1919). Rozмова v Ildiz-Kiosku pro derzhavni spravy: z velykoi liegendy Skhodu. [Conversation in Ildiz-Kiosk about state affairs: from the great legend of the East]. *Vydannia "Striltisia", orhanu Halytskoi Armii*. Kamianets, Ukraine. [In Ukrainian].
10. Nazaruk, O. (1930). Roksoliana: zhinka Khalifa y Padyshakha (Suleimana Velykoho), zavoiovnyka i zakonodavtsia: istorychna povist z 16-ho stolittia [Roksolyan: wife of the Caliph and Padishah (Suleiman the Great) the conqueror and legislator: a historical story from the 16th century]. Lviv, Ukraine: “Nova zoria”. [In Ukrainian].

11. Nazaruk, O. (1919). *Ukrainska saltanka Roksoliana* [Ukrainian Sultan Roksolyan]. *Vydannia "Striltisia", orhanu Halyskoi Armii*. Kamianets, Ukraine. [In Ukrainian].

12. Ostroverkh, M. (Ed.). (1972). *Buchach i Buchachchyna. Istorychno-memuarnyi zbirnyk* [Buchach and Buchach. Historical and memoir collection]. ShSS, Ukrainian archive, XXVII. [In Ukrainian].

13. Svarnyk, H. (2015). *Biblioteka Naukovoho tovarystva im. Shevchenka u Lvovi*. [Library of the Scientific Society. Shevchenko in Lviv.]. *Entsyklopediia Naukovoho tovarystva im. Shevchenka*. Retrieved from http://encyclopedia.com.ua/search_articles.php?id=277. [In Ukrainian].

14. (1906). *Das allgemeine Handelsgesetzbuch vom 17. Dezember 1862 samt dem Einföhrungsgesetz und den anderen einschlägigen Gesetzen und Verordnungen: die Vorschriften über Handelsmäkler und Börsen, das Handelsregister, Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften, Aktiengesellschaften, Heselchaften mit beschränkter Haftung, Lagerhäuser, Ratengeschäfte und über den Scheck* Wien: Manzsche K.u.k. Hof- Verlags- und Univ.-Buchhandlung. IX, [1], 389. (Manzsche Gesetz-Ausgabe ; nr. 10 B).

15. (1832). *Litteratur der Kriegswissenschaften und Kriegsgeschichte / bearbeitet von J. G. von Hoyer*. Berlin: F. A. Herbig. XIV, 647, [1]. (Handbibliothek für Offiziere, oder populäre Kriegslehre für Eingeweihte und Laien, Bd. 2).

16. [1920]. *Przewodnik po Warszawie: z planem miasta / ułożył podług najlepszych źródeł E. Jezierski*. Warszawa: Nakładem Księgarni M. Ostaszewskiej i S-ki. [4], 148, [1].

17. (1926). *Ustawa z 27 maja 1896 Nr. 79 Dz.u.p. O postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym (Ordynacja egzekucyjna) i Ustawa z 27 maja 1896 Nr. 78 Dz.u.p. zaprowadzająca ordynację egzekucyjną: w nowym przekładzie ze wszystkimi późniejszymi zmianami i wszelkimi związkowymi przepisami, objaśnieniami i orzeczeniami Sądu Najwyższego aż po ostatnie czasy i z osobnym dodatkiem o egzekucji międzydzielnicowej / Teodor Bordolo Abondi de Boreo, Józef Windakiewicz*. Kraków: Nakładem Księgarni Leona Frommmera. XVI, 729.

18. (1935). *Ważniejsze ustawy z zakresu prawa politycznego*. Wydanie 2. Lwów: Nakładem Instytutu wydawniczego T-wa "Biblioteka Sluchaczów Prawa". 337, [10], [1].

Halyna Melnyk-Khokha,

ORCID 0000-0001-7357-2163,

Junior Research Associate,

Department of Library Science,

Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv,

2, Vasyl Stefanyk Street, Lviv, 79000, Ukraine

e-mail: galja-m@ukr.net

PRIVATE BOOKS COLLECTION OF OSYP NAZARUK IN THE VASYL STEFANYK NATIONAL SCIENTIFIC LIBRARY OF UKRAINE IN LVIV FUNDS

Purpose of the article. In this work is to analyze and characterize the collection of lifetime and private publications of Ukrainian publicist and public person Osyp Nazaruk, which are in the Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv funds. **Methodology** of research of lifetime publications of the private books collection of authors includes the general analysis of printed works, the description of provenances and identified books, elaboration of typology, the characteristic of ownership inscriptions of editions. **Scientific novelty.** The processed lifetime publications of Osyp Nazaruk in the Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in the Lviv fund have been presented. Scientific and bibliographic research and analysis of copies were carried out. It has shown the way the writer's books went through several collections and collections of book foundations until their discoveries in the funds of exchange-reserve fund department of the Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv. It has analyzes the typology of publications from the books collection of Osyp Nazaruk. Investigated author's provenance and ownership inscriptions available publications. Particular attention was paid to his scientific research and culture-historical exploration. Among them a special place is occupied by the Roxolana person (Hurrem-Sultan), in whom O. Nazaruk saw an example to follow in difficult times, the pattern of wisdom and patience. **Conclusions.** Information is provided about the writer's creative path in parallel with the social and political events of the era. Traditionally for the social stratum of the intelligentsia at the turn of the century, O. Nazaruk supported and promoted the ideas of socialism. At the same time, due to the development of Ukrainian identity in the regions of Galicia, which followed the Revolutions of 1848 also known as "Spring of Nations", he plunged into the state-building trends. O. Nazaruk became a member of the Ukrainian Radical Party, where he was for 18 years, and made a certain career, by becoming a member of the main council of the party. During the research and disclosure of the personality of Osyp Nazaruk, interesting details were revealed from the cultural life of Western Ukraine in the late XIX-early XX centuries and literary Lviv, in particular. During the second Russian (Soviet) occupation, Osyp Nazaruk has been classified as Ukrainian nationalists, his works were removed from general access and transferred to closed archives. Identified editions of Nazaruk's lifetime publications, with work records on marginal fields in different languages left by the owner of the books.

Keywords: Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv, Osyp Nazaruk, lifetime publications, provenances, ownership inscriptions.

Стаття надійшла до редакції 23.12.2021 р.